

est, vocem sensim intercludi faucibus; ac paulo tandem post Sociorum corona redimitus, qui et postremo luctantem religiosis verbis muniebant, et pro felici ejus precabantur transitu; cum ea legerentur: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum*, suavissime quiescens, ad aeternitatis gaudia, ut credimus, advolavit; cum aetatis annum duodetrigesimum, et mensem septimum adimpleret. Fuere ex illic adstantibus, qui temperare sibi non potuerunt a cadaveris pedibus deosculandis. In sarcophago corpori admota fuit ampulla vitrea cum scripto, quod testimonio esset posteris, quanto ille vixerit apud Socios aequales in odore sanctitatis. Ejusmodi autem erat scriptum: *Joannes Rodericus Societatis Jesu, Mexicanus, omnium regularum observantia apprimè clarus: excelluit Charitate erga Deum, Paupertate, Castitate, Obedientia, et mira mansuetudine: Obiit Bononiae III. Kalendas Martii, anno Domini MDCCLXXI. Quiescit ad Sancti Proculi.*

DIONYSIUS PEREZIUS.

ANimus perpetuo gratus Mexicanorum exulum, eorum praesertim, quos plus viginti retro annis Italia suscepit juvenes; luget etiamnunc, et sine dubio lugebit, dum supererit vel unus, Dionysium Perezium, ante septemdecim annos vita functum: cujus ut mansueta charitas ad plures annos fuerat egenorum subsidium, ita et aliae virtutes animi consummatae perfectionis exemplar. Veracrux, quam alibi demonstravimus feracem esse urbem hominum clarorum et pietate, et doctrina, patria fuit Dionysio; qui septimo Idus Octobres, anno saeculi currentis primo, et trigesimo natus est. Parentes habuit Thomam Perezium, et Joannam Diaziam Escobariam; illum equestri, ac pervetusto exortum genere in Fano Luciferi, hanc aequè nobili ad Veracrucenses familia. Matrimonio copulati sunt Thomas, et Joanna, fortunae quidem bonis non admodum copiosi: viro autem actiosa erat sedulitas, et mirifica honestas; ingenti maturitate iudicium foeminam exornabat. Quibus profecto naturae dotibus cum castum Numinis timorem superadderent conjuges; divitiarum dono meruerunt abunde cumulari. Has autem cum eatenus apud se depositas ab Supremo rerum largitore Thomas intelligeret, partim ut sibi, ac rei dome-

mesticæ consuleret, partim ut religiose erogaret; benefica liberalitate fluebant ab ejus manibus pecuniae, ut in ipsius Numinis, ac Mariae Virginis cultum, ita etiam in egenorum subsidium. Ac satis, quoad vixit, experimento probavit, impendio Deum reddere beneficis, quod charitatis nomine largiuntur indigentibus. Uxor interea, quae nullas unquam cum otio faciebat inducias, tota erat in educandis liberis christiana inprimis institutione. Facilis patiebatur, joculis id aetatis ipsos recreari; dummodo tamen domi essent, nec alienis pueris immiscerentur: unde nimirum in illibatam aetatem serpere immature solet malitiae contagio. Atque ita demum consecuta est, ut tres mares, ac binae foeminae, quos Thomae peperit, optimis moribus adolescerent. Angela, foeminarum natu grandior, equestri; ac pio viro nupsit; a quo plurium filiorum facta Mater, vidua tandem, in Angelopolitano Sanctae Monicæ Coenobio Jesu se sponsam consecravit, bonoque virtutum nomine diem obiit. Altera, cui nomen Anna, jam a viridi juventute castimoniam Deo vovit inter primas illas Virgines, quae novum Divae Theresiae Coenobium Angelopoli fundavere: superest adhuc, ad Sanctimoniales illas religiosae perfectionis exemplar. Mares Joannæ peperit, Thomam, Dionysium, Sebastianum; quorum postremus matrimonio conjunctus Joachimæ Callejæ, clari sanguinis Veracruzensi, Pereziorum genus perpetuavit: duo primi Societati nomen dederunt a teneris. Horum

rum Dionysius, natu minor, innocentissimis moribus Angeli nomen sibi a pueritia comparavit. Nulla in illo apparebant malorum indicia; in quae mala, prius etiam quam illuxerit homini boni, et mali cognitio, propendere interdum videtur humana mortalitas. In unum, quod bonum, et honestum est, ferebatur Dionysius; nec alia voluptate capiebatur, nec in alios usus impendere noverat, quidquid pecuniarum a Parentibus accipiebat, nisi in sacris imaginibus coemendis; parvulisque altaribus operosa sedulitate construendis. Perquamgratum juveni erat, in suis arulis illas imitari caerimonias, quibus ad sacras Aedes cultum Numini Sacerdotes tribuere animadverterat. Quo in officio ita erat totus intentus, atque ad modestiam conformatus, ut omnino vaticinari videretur egregiam illam reverentiam, et mysteriorum fidem, quibus postmodum ornabat se se, quoties Dei Minister ad altaria comparebat. Et comitabatur Sebastianus in hac Sacrorum imitatione Dionysium; nunquam tamen non egit hic personam Sacerdotis, ille administri. Nobilis quaedam in vultu comitas, in verbis urbana suavitas, mira in officiis cuiusque præstandis alacritas, modesta et gravis hilaritas, eximiae fuere doctes, quibus ut maturum aetate, sic etiam juvenem, imo et puerum Dionysium natura exornavit. Atque id liquido constitit, et a Parentibus, et a domesticis, et ab iis omnibus, quibuscum vel ad paucum tempus egit, benevolentiam sibi toto vitæ cursu meruisse. Hanc natu-

naturae amabilitatem oppido decorabat non mediocri ingenii perspicacitas; quae tum puerilem adaugebat leporem, tum spei locum dabat ad maxima de tantis dotibus praesagienda.

Hac magna spe laeti Parentes, quamprimum decrevere, puerum in grammaticis erudiri. Et quidem quo toto tempore his navavit operam, ejus in studio sedulitati adjuncta ipsorum Parentum vigilantia, et Magistrorum industria uberrimos collegere fructus, fuitque Dionysius non mediocri adauctus laude in latinis elementis; quin a pristina innocentia, ingenuaque morum disciplina deficeret. Interea tempus advenerat, quo pro philosophicis cognitionibus a patria discederet: et quanquam aegre ferrent Parentes, dulcissimum filium ab se avelli, Mexicum tamen immiserunt in percelebre Divi Ildephonsi Seminarium. Magistrum habuit Nicolaum Pezam, quem suo loco laudabimus; cujus operosa in docendo pueros diligentia maximum fuit adjumentum pro litterario Dionysii profectu. Et juvenis quidem diem totum insumebat in Magistri dictatis evolvendis, totumque ingenii conatum ad eorum intelligentiam adhibebat. Hujus triennii philosophici tempore, bis comparuit in litteraria palaestra, publice theses propugnaturus; quibus et laudes tunc meruit; et, confecto curriculo, a Peza judicium ferente de suorum auditorum profectu, inter eos ingenii non vulgaris Dionysius relatus est. Neque vero ingenium excolere praecipua erat juvenis cura; sed qualem seminario intulerat
ani-

animum, modestum, ingenuum, obstrictum famulatu Numinis; talem ibi servare posse, procedente aetate, atque ingruentibus innocentiae periculis. Nemo erit ullus, qui nesciat, ubi plures convenerint, aetate pares adolescentes, plures quidem reperiri bonae indolis, et pietatis religionibus deditos; nonnullos tamen esse, qui et verbis, et factis alios ad praecipitium invitent, cohortantur, impellunt. Dionysius mira erat jam ab illis exordiis perspicacia in iis fugiendis, quorum contagio posset mores ejus intaminatos corrumpere; ut in optanda illorum familiaritate, quorum modesta indoles, et Christiano dignus pudor, pietatis esset incitamentum. Frequens erat ad Sacram Poenitentiam, in qua expiabat animum a labeculis illis, quibus omnino soluta mortalitas nunquam est; frequens etiam ad se reficiendum Eucharistico edulio. Quibus profecto adjumentis eo erat emendatissimae vitae fastigio, ut luculentum habeamus testimonium Sacerdotis, apud quem errata sua deferebat: *Equidem, aiebat ille, toto triennio, quo philosophiae navavit operam, audiivi Dionysium Perezium in arcanis Poenitentiae, quo nimirum tempore periculis refertos aetatis annos a quintodecimo ad duodevicesimum ille numerabat: neque vero dubito, quin toto illo triennio immunis fuerit ab omni vel umbra criminis, nedum gravis, verum et levis, quod perfecta mali cognitione admiserit. Et sane, quod admirabili puritate, atque innocentia transegerit annos illos, cum pericula pullulant, quocumque te verteris; ar-*
gu-

gumentum mihi est, nec ante illos annos conscientiam maculasse Dionysium noxa gravi, nec certe in subsequentibus; quibus liquido constat, quanta nobis dederit praecelsae sanctimoniae documenta.

Clauso philosophiae cursu, confestim auspiciatus est religiosum stadium, Societatis tironibus annumeratus in Tepotzotlanensi Collegio pridie Idus Majas, anno 1749, aetatis suae duodevicesimo. Affabilem, modestum, facile, ac lubenter de Divinis loquentem, studio macerationis deditum, comparandis virtutibus intentum, quae fervidum tironem constituunt, sibi vacantem, nec unquam alienae vitae Aristarchum, describunt nobis Perezium, qui cum illo Novitii fuerunt; et praeterea testantur, quod laudis est non vulgaris: in illa pietati consecrata domo habitum fere fuisse in singulare, atque omnibus mirabile pietatis exemplar; et perpetuis incrementis ad biennii terminum processisse. Idibus Majis emittere vota debuisset, quae simplicia vocabantur; cum autem postridie Idus, Divi Joannis Nepomuceni solemnia in illis locis celebrarentur, suam Numini per vota consecrationem in hunc diem transferri, a Superiore postulavit, et obtinuit. Erat enim jam ab ea aetate suavissimo in Nepomucenum amore; cui nimirum commendaverat tum boni sui nominis tutelam, tum etiam linguae suae gubernationem; ne fortasse in syrtes, quae plurimae latent in humana consuetudine, imprudens offenderet. Emissis ergo votis, ad studia humanitatis transivit in eodem Collegio; atque

in-

inde, post sesquiannum fere, ad repetendam philosophiam in Angelopolitano Divi Ildephonsi. Datis ibi ad annum alterum, praematuri judicii, aliarumque plurium virtutum non levibus indicis; grammaticae Magister ad Guanasuatenenses appellatur. Plura quidem hoc munus comitabantur pericula, tum a florida Magistrorum aetate, tum ab ingenti vitae mutatione: nam ab arctissima disciplina transibant ad Magisterii theatrum; ubi et novis rebus intenti, mente distrahebantur in profana; et ratione officii cogebantur ad frequentiore cum externis, et viris, et foeminis, verborum consuetudinem. Praenovit Dionysius ejusmodi periculorum magnitudinem, atque iis propterea se praemunivit armis, quibus facile posset sibi polliceri victoriam: etenim mane statim a lecto, nunquam non impendebat horam in Divinis meditationibus; bis quotidie facta sua, verba, et cogitata, rigidus in semet Censor dispiciebat; praestitutum in Societate quotidianae de sacris rebus lectioni tempus nunquam praeteribat; ter in hebdomade tergebat animum poenitentia, quem Eucharistica dape subinde roborabat. Atque is demum erat in rebus omnibus pietatis, quo toto tempore grammaticam tradidit, ut pene videretur Magisterium illi fuisse alterum tirocinium. Cum externis eatenus agebat, quoad res exigeret; in eoque commercio, mirabili jamtum dextertate visus est, ut sermones quoslibet sensim detorqueret in animorum emolumentum. Ut erat humanitate inprimis ornatus, non recusabat

X

So.

Socios comitari, qui vellent externos in ipsorum aedibus convenire: hos etiam ipse suamet sponte conveniebat; cum identidem, id omittens, timeret inurbanus videri. Et certe apud omnes, potissimum vero apud foeminas, eam in colloquendo affabilitatem castae, ac circumspectae gravitati miscebat; ut qua benevolentiam, qua venerationem sibi ab omnibus conciliaret. Ludo literario intererat fidelissimus, et bonam suorum alumnorum institutionem totis conatibus procurabat. Indefessa sedulitate adlaborabat pro latinis elementis ad illius aetatis captum enucleandis; maxime vero pro conformandis puerorum animis ad Christianos mores: pro quo sane adhibebat sacras in schola lectiones, ferventissimas cohortationes, atque illibatissimae suae vitae quotidianum exemplum. Is nimirum praecipuus illi erat scopus, ut injiceret, quantum profundissime valeret, teneris illis mentibus castum Dei timorem; qui profecto timor unus esse potest verae sapientiae fundamentum. Ita demum uberrimos tantae defatigationis fructus obtinuit; cum plures habuerit auditores, qui florere postmodum litteris, et pietate. Necnon sibi promeruit hoc eodem tempore ut a Guanasuatensibus omnibus ingentem venerationem, ita etiam a domesticis nomen optimi juvenis, quem supra aetatem merita exornabant. Qua sane ductus opinione Socius quidam, Dionysio contubernalis, cum alterius urbis Magistro colloquens, haec asseruit: *Dionysius Perezius praematureo iudicio est, atque eximiis virtutibus;*

tibus; nec certe dubito, quin olim maximi honori sit Mexicanae Provinciae, atque expectationi satisfaciat, quocunque in munere collocetur. Tanti quidem aestimabatur Dionysius, cum vix illucescebat illa excellentium virtutum universitas; quam, procedentibus annis, cum stupore demirabamur!

A Magisterii biennio Mexicum contendit, Theologiae condiscendae daturus operam in Divorum Petri, et Pauli Collegio. Et hic existimavit omnino sibi necessarium, ut magis, magisque intenderet pietati conservandae, quo eodem tempore mentem distrahebat ad litteras: quarum studium ne sibi esset in pietatis perniciem, finem studendi sibi proposuit, non ut genio, aut innatae sciendi libidini satisfaceret; sed ut Ignatianis legibus obediret, ut voluntatem Dei assequeretur, ut mentem suam formaret ad desudandum olim in Divinam gloriam, ut aliquando paratus inveniretur ad universa munera in animorum salutem. Ita elevata semper in Deum mente, ac Divina respiciens, dum litteris vacabat; nihil toto illo tempore ab egregiis virtutibus in tirocinio comparatis; nihil etiam a fidelissima praescriptionum observantia defecit. Socius quidam primi nominis et doctrina, et virtutibus, et gravitate, qui fere ad ipsum triennium in Theologicis rebus Dionysium habuit auditorem, haec postmodum asseverabat: *Nunquam non suspexi in hoc adolescente verum, et germanum Ignatii filium, qui ea comparebat sedulitate in domestica disciplina, et Societatis le-*

gum custodia, ut nunquam ab illo factum viderim, aut verbum audierim, quod omnino non deceret religiosissimum quemque, ac dignitate gravissimum virum: quo certe factum est, ut ab eximiiis virtutibus praegrandem de se opinionem excitavit in numerosa inibi confluentee juventute; atque in aliis aetate, ac munere majoribus venerationem non modicam. Pro primo Theologiae anno creatus fuit aedituus domestici Sacrarii, cui nomen a Divo Ignatio: quod item munus pro secundo anno perpetuatum illi fuit in Sacello altero, quod dicatum erat Immaculato Conceptui Mariae Virginis. Utrobique fomentum pietati suae reperit in accurata diligentia, qua sui muneris partes omnes implere conatus est; ac validius confirmavit animum in tenerrimis officiis, quibus Deiparam, et Ignatium prosequabatur. Nec modice Dionysium recreabat in Ara Virginis curanda, quod forte fortuna perhibebatur, neminem adhuc ejusdem Sacelli aedituum e Societate dejectum fuisse. Quam fuerit Superioribus acceptus ea Theologiae studiorum tempestate, plane patuit, cum anni secundi initio ad officium destinatus est, quod vocabulo domestico *Subministerium* appellabatur. Munus id erat, quod consequebantur nonnulla incommoda, et a diversarum rerum administratione plura in charitatis perfectionem pericula: eaque propter cum ad illud non censeretur idoneus, nisi qui alias inter virtutes prudentia, et mansuetudine potissimum emereret; Dionysius appellatus est, atque obedienter, ut solebat,

offi-

officii possessionem adivit. Sed longo annorum usu abierat in consuetudinem, ut munus illud conferretur uni alicui ex iis, qui annum Theologiae tertium numerabant: quamobrem, pensatis omnibus, ne videretur injuria fieri tertium annum agentibus, ad quos longo possessionis jure subministerium spectabat; ipse Moderator, qui Dionysium extulerat, a munere deturbandum esse constituit, atque imperavit. Sed is erat juvenis, qui qua vultus tranquillitate officium assumpserat, eadem et tunc deposuit, et post annum resumpsit ex ejusdem Superioris imperio. Et sane in praedicta rerum administratione, nihil Dionysio comius, nihil aequius, nihil ad justitiam tuendam, et fovendam charitatem accommodatius. Nunquam non erat sollicitus, atque alacriter promptus ad officii sui partes: quae tametsi essent interdum ex odioso genere; in ore vero Dionysii nunquam desiderabatur humana urbanitas. Et certe videbatur suavissimus juvenis ita totus esse in charitate cum Sociis, ut omnino nesciret aut agere, aut loqui, aut pene cogitare, nisi ad hujus virtutis terminos prolatandos. Egregium id generis documentum per eosdem annos posteritati reliquit. Quotannis pro Christi natalitii solemnibus ad amoeniores Musas vocabantur Socii, qui Theologicis vacabant; et datis argumentis pluribus de nascente in humanis Deo, latine, atque hispanice, variis metris jubebantur concinere. Duo insuper designabantur ex eorumdem coetu, qui post lecta publice ab unoquoque sua

X 3

car-

carmina, longiuscule dicerent de auditis auctoribus: primus, qui laudaret ex merito; alter, qui vitia poetica severe carperet. Hoc postremum obtigit Dionysio, quod erat sane quam difficile, ac spinosum: cum ita simus natura comparati mortales, ut alienum iudicium de nostrae mentis partibus aegre quidem ab Superiore, ab aequali vero fere intoleranter audiamus; et censura, nisi omnino faveat; semper videatur nobis, ut olim Juvenali, *dare veniam corvis, vexare columbas*. Dionysius autem rationem excogitavit officio satisfaciendi, quin ulli displiceret: peccantia enim carmina censoria dignitate reprehendit; auctorum tamen nominibus pepercit: sales urbanos, modestas facetias, atque arguta dicta, hinc atque hinc disseminavit, nullo in homines aculeo; et manifestum fecit, absonam fuisse illorum opinionem, qui crediderunt, leporem nescire ingeniosum esse, nisi pupugerit. Verbo quidem, is fuit Dionysius in suo scribendo iudicio, calamum ducente charitate; ut tum a modestia, tum a lepore posteris abierit in exemplar, primusque induxerit consuetudinem in ejusmodi censuris, hominum silendi nomina, quorum errata carpebantur.

Post annum Theologiae tertium, Sacerdotis dignitate auctus est ab Emmanuele Roxio, designato ad Manilenses Pontifice; ac modico dierum intervallo, primam Hostiam ingenti fervore ad Aram obtulit. Per id etiam temporis, ex eorum coetu, qui quartum studiorum annum

in-

inchoabant, quatuor destinabantur, quorum excelluerat meritum, ad theses diem totum in theatro litterario publice defendendas. Obtigit Dionysio praemium in Angelopolitano Divi Ildephonsi Collegio, ubi novem ipsos menses paravit se ad illum diem non tam honore clarum, quam negotio plenum, et molestum; in quo tamen certare visae sunt doctrina, et modestia, ultra utram in propugnante antecelleret. Profecto ab utraque fuit laudatus, et plausibus exceptus in numeroso litteratorum conventu. Neque vero, dum sedulam operam huic studio dederat, vacuus omnino fuerat a laborioso Confessionum ministerio: plures enim erant, qui aures ab eo petebant, expiaturi crimina. Nulli certe se negabat; verum destinatus ad theses, non illam poterat sublevandis animis assiduitatem praestare, quam ejus fervor postulavisset. Tertio inde probatus de more in rebus pietatis, Mexicum revocatur ad operosam defatigationem in domo Professorum. Biennium ibi exegit indefessus operarius, atque omni alia cura jam solutus, nullum ingenti suo fervori modum adhibuit in salute animorum procuranda. Demonstravimus alibi, pene incredibiliter adlaborasse, ac desudasse Socios, illam domum incolentes, quorum erat muneris vacare tum intra domesticos parietes, tum per urbem amplissimam, et sacris orationibus, et omnis ordinis, et sexus confessionibus, et rudis populi Christianae institutioni, et moribundorum auxilio, et in custodiis victorum solatio. Hic ergo ab ejusmodi

narratione abstinemus, quoniam novitate jam carent; et renovata opusculum onerarent, nec historiae lumen afferrent. Id enimvero liquidum ex plurium testimonio: Dionysium eo biennio ingentem operam praestitisse illius domus ministeriis omnibus, a quibus erat uberrimus fructus in bonum Mexicanorum; ac pari gressu cucurrisse in animi sui perfectionem, et spectatissimam Sanctimoniam. A quo certe labore immensi ponderis ille nunquam cessasset, nisi coactus fuisset a Summo Provinciae Moderatore, honores inire Magisterii.

Desiderabatur Guanasuati, quae urbs est incolis frequentissima, philosophiae Magister: prius enim quicumque vellent his artibus excoli suos liberos, non levi et impendio, et incommodo, debebant illos extra patriam sustentare. Missus est, qui primus hanc scientiam ibi traderet, Dionysius Perezus, ante annos aliquot ibidem notus, et civibus acceptus inprimis ob egregias dotes, quas in illo demirati sunt, quo tempore praefuit grammaticae gymnasio. Sed exoriebantur difficultates in novum Magisterium; palam negabatur a nonnullis utilitas, qui civitatem illam minime idoneum credebant Minervae receptaculum: quanquam enim et conferta numerosis incolis, et ornata nobilissimis familiis, et foecunda praeclaris ingeniis, et opulenta maxime haberetur; at aiebant, cum maxima civium pars in argenti fodinarum laboribus, commerciisque tota sit, fere negligit pretiosiore culturam, quae mentem, principem hominis

par-

partem, doctrinis expolit; proindeque ad capitum proportionem, paucissimi sunt illi, qui devotentur a pueris amoenitati litterarum. Quam parvo rationis pondere obstinamus animis interdum mortales, ad nova humani generis emolumenta oppugnanda! Nimirum ignorantiae tenebris Roma jacuisset aeternum obruta, si diuturno tempore praestitae fuissent aures quibusdam aut nimium timidis, aut in suo sensu defendendo pertinacibus. Dum ita in contraria studia scinduntur partes, dum responsum expectatur a Supremo Provinciae Magistratu, quem propensurum ad revocationem Magisterii, fere nemini dubium erat; unus Dionysius, cujus id maxime interesse debuisset, nullis favebat partibus, atque in tranquillissimo silentio iis conscribendis adlaborabat, quae dictaret olim, si forte imperaretur, philosophiam, cui destinatus fuerat, auspiciari: et interea quidem nullibi voluntas ejus inclinabat, plane comparata ad utrumlibet, sive primum confirmare imperium, sive illud revocare, Superiori placuisset. Difficillima profecto, et dupliciter operosa provincia est, cum desudamus omaino incerti, num labores nostri futuri sint alicujus utilitati. Sed is erat in obediendo Dionysius, ut non ab operis exitu, sed a prompta voluntate dimetiretur obedientiae perfectionem. Venit tandem a Provinciae Praeside imperium, ut nihil a dudum constituto immutaretur, et quo tempore studia solebant instaurari pro grammaticis, philosophiae curricula darentur initium. Sed plures adolescentes, quorum

Pa-

Parentibus permolestum fuerat, opperiri concertationis exitum; alio immigraverant, philosophicis cognitionibus erudiendi: atque ea propter Dionysio philosophiam inchoanti quindecim fuerunt duntaxat auditores, ii que fere omnes ex humilioris, et pauperrimae conditionis hominibus; qui nimirum, ut studio vacarent interdum, victum sibi lucubrationibus quaeritabant. Ad haec, supervenit per eos dies fatale malum contagionis, a qua fuit non modica studiorum intermissio: et quanquam bini ex auditoribus in medio cursu diem clausissent supremum, tertiusque ab instituto defecerit; reliqui tamen duodecim, ut pro aetate, ac rebus calamitosis, progressus fecere non leves: nec in ea paucitate desideratus est pro novae palaestrae litteraria gloria ille thesium numerus, quas ubilibet solebant propugnare Magistri, ut suam in docendo industriam, et discipulorum in studendo accuratorem probarent.

Id autem eo magis mirabere, quo vitam ejus quotidianam attentius consideres. Mane statim ab sacris meditationibus, quibus totam dabat horam fervidissimus, ad Aram faciebat; et gratis peractis hospiti Divino, quem in suo sinu susceperat, recta contendebat ad sacrae poenitentiae tribunal, ubi expectabant hominem certatim volentes conscientiam tergere: nec inde avellebatur, nisi post duarum circiter horarum spatium, cum videlicet ad scholae pensum vocabat aes campanum. Huic scholae defatigationi duas horas, et quadrantem de more cum

dedisset; si forte peteretur nomine (quod fere accidebat) pro externo quopiam infirmo, protinus advolabat, jacenti auxilium praestiturus. A duabus pomeridianis horis in gymnasio consumptis, fere nunquam non requirebatur ad idem subsidium moribundis exhibendum: copiosa enim albescebat messis in illa vinea; pro qua certe numerabantur perquam pauci cultores. Octo erant omnino Socii Sacerdotes, qui se quidem totos usui oppidanorum in sacris ministeriis devoverant; quibus oppidanis nullum erat officium, quod a Sociis non deberetur: cum bene semper Guanasuatenenses de Societate meriti fuissent; et singulari tum studio, tum magnificentia coluissent unumquemlibet Ignatii filium; et ipsius Ignatii fidei, ac tutelae se commisissent, quem et primum sibi Patronum jurjurando adoptaverant. Sed erant cives isti quadraginta circiter millia, etiam non reductis ad calculum, qui in propinquis argenti fodinis laborabant: proptereaque Mexicani Socii nullibi quidem majorem, vix alibi parem operam adhibebant. Dionysio autem idcirco messis obveniebat copiosior, quoniam nominatim expetebatur a pluribus, qui suavissimam ejus indolem aut experimento cognoverant, aut ab aliis intellexerant: quae viri nativa suavitas nunquam magis elucebat, quam cum ageretur de consolando infirmo, aut muniendo moribundo supremis religionibus. Hisce charitatis operibus et ultro, et imperatus ab Superioribus, et requisitus ab aegrotis, alacriter intendebat, nec solum

lum interdiu, sed etiam noctu: et pluries accidit, vigilem assedissem totam noctem moribundi lecto; quin id impediret, quominus postridie ludi defatigationi de more interesset. Feriatos dies, quoniam ab schola cessabat, in charitatis ministeriis agebat integros: mane totum sacro Tribunali dabat indefessus; a prandio piam instituebat pompam, in qua, praeunte crucis vexillo, ibat puerorum agmen, immixtusque vilis populus, ad quem invitandum, gravi pausa sonabat aes campanum; sequebatur Dionysius, alterne per vias canens Doctrinam Christi, donec pervenirent ad Templum Mariae Virginis Guadalupanae dicatum honoribus: ibi mysteria Sanctae Fidei primum explanabat, postea de bonis, atque emendatis Christiani moribus dicebat, pauca quidem, ne taedio esset, efficacissima tamen ad movendos animos, id potissimum curans, ut vulgaribus uteretur vocibus, quas consessus ille, nullis cultus doctrinis, intelligeret; postremo, flexis genibus, elata voce, intentissima pietate Guadalupanam Virginem salutabat illis precibus, quae vulgo Litaniae nuncupantur. Qui Dionysium in ejusmodi rebus totam diem intuebantur, penitus intelligere non poterant, quoniam tempore pararet, quae discipulis in schola dictabat; quoniam etiam Sacerdotum precationibus, aliisque Sociorum officiis quotidianis intenderet. Sed nimirum his nunquam deest tempus ad officia sua conficienda, qui boni diei particulam incassum praeterire non desinunt. Dionysius, quae suae partes erant,

erant, antehabebat caeteris occupationibus; quibus eatenus praestabat operam, quatenus, re considerata, intelligeret, superesse sibi et pro illis tempus ab expleto suo munere.

Demonstravimus alibi, grassatam fuisse per eos annos in Mexicano Regno pestilentiam; et Guanasuatus, frequentissima, populoque referatissima Civitas, hujus fuit calamitatis pars non exigua. Duo erant pro immensa populi multitudine Parochi; qui sane alternabant in sudore muneris: alter enim cessabat mensem, alter adlaborabat. Erant et Sacerdotes, tum ex iis, quos appellant Saeculares, tum ex religiosis familiis; pauci tamen pro tot hominibus, ea praesertim insaevientis luis tempestate. In ea publica aerumna Socii, quanquam parvo essent numero, strenuam operam civibus praestiterunt. Et primo quidem Collegii Rector, ut per omnes urbis regiones latius in dies manare morbum intellexit; Parochum ultro convenit, quicum collatis consiliis, tandem postulat, civitatem quadrifariam dividi; quartam partem sibi, ac suis designari; tres alias Cleri reliquum in se recipere; quo videlicet morientium indigentiae paulo commodius, atque expeditius providerent. Nihil profecto aequius, aut publico bono magis consentaneum; sed obortis quibusdam difficultatibus, consilium evanuit. Ergo Socii, nullo discrimine, per totam urbem festinabant, ut sacra poenitentia expiarent infirmos, ut postremas religiones ministrarent morientibus: et cum esset urbs illa non modice protensa, et